

MARTON ZSOLT

**A Váci Egyházmegye
a színódusi úton**

„Tudjátok, hogy akiket a világ urainak tartanak, azok zsarnokoskodnak a népeken, és vezető embereik éreztetik velük hatalmukat. De köztetek ne így legyen. Ha valaki közületek ki akar tűnni, legyen a szolgátok, és ha valaki közületek első akar lenni, legyen mindenkinek a szolgája. [...] Hisz az Emberfia nem azért jött, hogy szolgáljanak neki, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért.” (Mt 20,25b–28)

Az ókori egyháztudós, Szent Ágoston püspök így fogalmazta meg a saját hivatását: *Értetek vagyok püspök és veletek keresztény*. Egy másik egyháztanító, Nagy Szent Gergely pápa így vall a szolgálatáról: *Servus servorum Dei – Isten szolgáinak szolgája*.

Nagy ajándék, hogy Ferenc pápa is ebben a szellemenben gondolkodik. A Szentatya szándéka, hogy az egész egyházban egy nagy, közös gondolkodás induljon el. Induljunk el közösen az ún. színódusi úton.

Ferenc pápa az elmúlt ősszel fontos kérdéseket tett fel nekünk a 2023 őszére tervezett tizenhatodik

rendes Püspöki Szinódus kapcsán, amelynek témája maga a szinodalitás lesz. Azt akarja, hogy szabadon imádkozzunk, gondolkodjunk és válaszoljunk ezekre a kérdésekre. Miért fontos ez? Azért, mert valójában nemcsak a pápának és a szinódusnak küldjük el a válaszokat, hanem elsősorban mi magunk gondolkozunk el azokról. A Szentatya kérdései arra irányulnak, hogy mi Isten terve az egyházzal itt és most, és hogyan tudjuk helyi szinten Isten álmát megvalósítani az egyház számára.

A pápa három fontos mozzanatot helyez a szívünkre, amelyek szellemében kell imádkoznunk, gondolkodnunk és cselekednünk: *közösség, részvétel, küldetés*. Arra bátorít minket, hogy közösségben fogalmazzuk meg válaszainkat:

„A párbeszéd újdonságra vezet bennünket: készségesnek kell lennünk megváltoztatni a véleményünket aszerint, amit másoktól hallottunk.”
(Vademecum 2.3.)

A Szentatya által megfogalmazott tíz témakörben a Váci Egyházmegye szinodusi munkacsoportjával – amely papokból és világiakból áll – elkészítettünk két alaposan végiggondolt kérdéssort: egyet a közösségek számára, egyet pedig személy szerinti, anonim véleményalkotásra. Ezeket megkapták a felelős lelkipásztorok, a közösségvezetők, akik kisközösségeikkel és minden elérhető megkeresztelt katolikus hívővel kidolgozhatják azt. Ennek a munkának az eredményét összegezve juttatjuk el a Magyar Katolikus Püspöki Konferenciának, majd ők küldik el a nemzeti összefoglalót Rómába. Feltételezem, hogy a többi egyházmegye is így vagy hasonló módon jár el. Akkor mi a rendkívüli az én mostani előadásomban, tanúságtételemben?

Azért bátorkodom beszélni, mert mi itt a Váci Egyházmegyében kissé elébe mentünk a szinódusi gondolkodásnak. Püspöki működésem kezdete óta próbálom, illetve próbáljuk munkatársaimmal együttgondolkodva, a közös útkeresés jegyében vezetni az egyházmegyét. Ez azt jelenti, hogy *én mint püspök, az egyházmegye első számú felelős vezetője számítok munkatársaim véleményére* az ő felszenteltségük, felavatottságuk vagy megbízatásuk, küldetésük alapján (segédpüspökre, papokra, diakónusokra, katekétákra, akolitusokra, lektorokra és rajtuk keresztül minden más megkeresztelt emberre). Komolyan veszem evangéliumi munkatársaim gondolatait, javaslatait, ellenvéleményét, és kész vagyok „elveszíteni” a saját elgondolásomat, ha a Szentlélek így akarja. *Az intenzív együttműködésben megvalósuló vezetés nem parlamenti demokrácia*, ahol megszavazzák az Istenben való hitet vagy hitetlenséget, vagy az emberi nemeket, hanem imádságból fakadó közös gondolkodás és cselekvés a köztünk és általunk működő Szentlélekbe vetett hittel. Amikor a püspökségem kezdetén a Fokolaré Mozgalom két olasz vezetője – egy fokolarina és egy fokolarino – meglátogattak, és az egyházmegye jövőjéről, terveiről beszéltem nekik, továbbá arról, ahogy azt elkezdtük, azt mondták: „De hát ez maga a szinodális módszer, a szinódusi út!”

1. Szinódusi út

– Mit jelent ez a gyakorlatban?

Mit is jelent konkrétan a szinódusi út és gondolkodás, a szinódusi folyamat egyházmegyénk életében? Hogyan valósul meg a közösség, *részvétel* és *küldetés* a Váci Egyházmegyében?

Amikor a Szentatya kinevezett az egyházmegye püspökének, és felszenteltek, kértem a Szentlelket, mutassa meg, hogy mi a terve velem. Mutassa meg, hogy püspöki szolgálatom által mit szeretne megvalósítani a Váci Egyházmegyében. Mivel az évek során többször hallottam a pápától a *szinodális gondolkodás* kifejezést, úgy határoztam, hogy közös gondolkodásra hívom közvetlen munkatársaimat, a paptestvéreket, majd a diakónusokat, hitoktatókat és minden világi munkatársat.

Az egyházmegyében induló minden folyamat legfőbb felelőse a *püspök*. Első számú helyettese az *általános helynök*, jelen esetben egy segédpüspök, dr. Varga Lajos. A püspöknek vannak különböző tanácsadó testületei, amelyek mintegy koncentrikus körökben veszik őt körül.

Ennek a tervezési, újjászervezési, szinodusi folyamatnak az első lépése volt az Egyházmegyei Papi Szenátus megújítása. Az Egyházmegyei Papi Szenátus, azaz az EPSZ egy tanácsadó testület a püspök körül, amelyen belül van egy szűkebb csoport, a *Tanácsosok Testülete*. Az Egyházmegyei Papi Szenátus részben választott, részben pedig kijelölt tagokból áll. Ehhez még hozzájönnek azok, akik hivatalból tagok. Így tehát három részből tevődik össze a szenátus. A két testület újjáalakult, és a közös gondolkodást ekkor kezdtük el együtt, és ennek alapján fogalmazódott meg bennem, bennünk egy jövőkép, illetve konkrét irányai ennek a jövőképnek.

Mi is ez a jövőkép? Van egy álmom-álmunk („*I have a dream...* – Martin Luther King után szabadon), amit nem pusztán emberi elgondolásnak vélek, hanem úgy tartom, hogy a Szentlélektől kaptam: ez az *egység*. Olyan egyházmegyét szeretnék, szeretnénk, ami evangéliumi egységben lévő közösséget jelent, és hogy

ebben az egységben építkezzünk együtt. Nem tagadom, hogy a Fokoláre Mozgalomban kaptam ezt az ajándékot, és ott már tapasztaltam a gyümölcsseit. Mint gyakorló lelkipásztor, plébánosként is próbáltam így együttműködni a munkatársakkal. Továbbá papnevelőként a budapesti Központi Szemináriumban hasonlóan egységben próbáltuk előljárótársaimmal megvalósítani a papnevelést. Van egy – talán világszerte ismert – mondás: Ember tervez, Isten végez. Arról, hogy Istennek mi az álma velünk, azt próbáljuk tőle megtudni, illetve elkérni, mert a mi dolgunk a tervezés. Emberi számítások szerint húsz év múlva még én leszek a püspök. Arról beszéltünk az előbb említett testületekkel: nézzünk húsz évre előre. Tervezzük meg, hogy húsz év múlva miként nézzen ki az egyházmegye. Melyek lennének az irányok annak érdekében, hogy egységben épüljön egy evangéliumi, krisztusi egyházmegye? Mit szeretne a püspök, mit kapott Istentől, illetve mit szeretnénk együtt megvalósítani?

1. Mély *istenkapcsolatra elvezetni* a ránk bízottakat: a papokat, a diakónusokat, a világi munkatársakat és a híveinket élő hitre vezetni, és ebben segíteni őket (lelki vezetésben, lelkigondozásban, lelki segítségnyújtásban).
2. Isten országát építeni az egyházmegyében *egységben, hitelesen, transzparens, tehát átlátható módon, világosan és vonzón*. Az a vágyunk, hogy ha ránk néznek, akkor azt mondják a kívülállók: „De jó lenne közétek tartozni! Szeretnék krisztushívő, keresztény lenni köztetek!” Ha pedig a Váci Egyházmegyében él valaki, azt mondhasa: „Jó ide tartozni, jó itt élni.”
3. *Közösségi alapon működő plébániai rendszer, amely életet generál*. Az egyház a Szentháromság

nevére megkeresztelt krisztuskövető emberek közössége, mely közösséget a hit közös megvalósítása, a szentségek közös ünneplése és a pásztori vezetés szolgálata gyűjti egybe és tartja meg a hit és a szeretet egységében. Középpontjában az Eucharisztíának mint a Krisztussal, az egész egyházzal és az egymással való egység szentségének az ünneplése áll. Az egyház lényegét tekintve eucharisztikus közösség. Tehát minket – az értünk életét odaadó Krisztus iránti roppant nagy öröm és hála (ez az Eucharisztia) – formál közösséggé és tart meg. Ennek az eucharisztikus közösségnek a vezetője az egyházmegyében a püspök, akinek gondja van arra is, hogy egyházmegyéjében minden megkeresztelt katolikus hívő egyre inkább élő tagja legyen ennek az eucharisztikus közösségnek. Konkrét területi megbízottként pedig a plébános, a helyi lelkipásztor (áldozópap) gondoskodik erről. Ehhez kapcsolódik a diakónus (szerpap). Ők segítő-társakként kiegészítik egymást a hierarchikus renden belül az evangéliumi munkában. Ehhez kapcsolódik a többi világi munkatárs és a hívek közössége.

4. Nagyon fontos a *hivatásgondozás, a képzések*. Legyenek boldog papjaink! Rendkívül lényeges a papok, a diakónusok, az akolitusok belső képzése.

Erre a négy területre, irányra négy munkacsoportot alkottunk két éve, amelyeknek papi vezetői voltak, de diakónusok és világi munkatársaik is részt vettek benne. A négy munkacsoport 2020 tavaszán kidolgozta a terveket, és elindult a konkrét munka. A négy munkacsoport által elkészített hosszútávú – vagy

stratégiai – terv megvalósítására egy kislétszámú *operatív munkacsoportot* hoztunk létre (két pap, egy diakónus, két világi női munkatárs), amelynek vezetésével Paszternák Tamás atyát bíztam meg, akit a tervezési folyamat egyik gyümölcseként kineveztem pasztorális helynöknek. Első lépésként – az EPSZ és az esperek bevonásával – ún. *papi párbeszédcsoporthoz* alakultak, ezt fogják követni most 2022 őszétől a *diakónusi párbeszédcsoporthoz* és a *többi világi munkatárssal való részletes konzultáció*, amely kifejezetten az egyházmegegyére vonatkozik. Ennek mintegy előzetesei idén tavasszal a pápa által kért szinodális megbeszélések. A Szentatya szándéka, hogy ebbe a folyamatba minden katolikus keresztény legyen bevonva. Ennek szellemében hívtuk most párbeszédre a többi világi testvért és minden megkereszteltet a plébániákon a fent említett kérdőívek segítségével, a képviselőtestületekben és kicsoporthoz való szinodális beszélgetések által.

Az operatív munkacsoport havonta találkozik és valósítja meg a hosszútávú stratégiai tervezésben megfogalmazott célokat és azokat a projekteket, amelyek ezen célok teljesülését szolgálják. Kiemelt helyet foglal el ezek között a *központi / missziós plébániák létrehozása* és a hozzájuk kapcsolódó módszertan kialakítása, ahol a közösség, a részvétel és a küldetés hármassága megvalósulhat a hétköznapi életben is.

2. Milyen módszerrel és szemlélettel haladunk a szinodusi úton?

A katekumenátus, a tanítvánnyá válás módján és lelki-gondozói attitűddel haladunk a szinodusi úton.

Első lépésként az egyházmegye központjában szeretnénk példát és mintát adni a fenti gondolkodásra. Igyekszünk aszerint a tíz szempont szerint alakítani további egyházmegye-formáló munkánkat, amelyeket a Szentatya adott nekünk:

1. társak az úton,
2. meghallgatás,
3. megnyilvánulás,
4. ünneplés,
5. a közös küldetésünkért való felelősség megosztása,
6. párbeszéd az egyházban és a társadalomban,
7. ökumené,
8. tekintély és részvétel,
9. megkülönböztetés és döntés,
10. önmagunk formálása a szinodalitásban.

Szabadjon felsorolnom néhány konkrét példát abból, amit már élünk, és aminek a megvalósítása folyamatban van.

2.1. Társak az úton; meghallgatás; megnyilvánulás; tekintély és részvétel; megkülönböztetés és döntés

- *Hétfői hétkezdés* az általános helynökkel, a pasztorális helynökkel, az irodaigazgatóval és a vagyonkezelővel (állandó diakónus). Közös imádsággal kezdjük: napközi imaóra, a következő vasárnap evangéliuma. Majd megosztás az evangéliumról és önmagunkról. Erre épül az egész délelőttöt kitöltő munka.
- *Pasztorális Referensek Tanácsa*. Létrehoztuk a Pasztorális Helynökséget, amelynek keretében megalakult a Pasztorális Referensek Tanácsa,

ezen belül van egy szűkebb *Papi Koordinációs Testület* (5 pap), továbbá a különböző lelkipásztori szakterületek képviselői: család, ifjúság, ministránsok, hivatásgondozás, cigányság, kórház, egyházmegyei spirituális, állandó diakónusok, hitoktatók, Egyházmegyei Katolikus Iskolák Főhatósága (EKIF), Apor Vilmos Katolikus Főiskola, karitás, Szamaritánus Szolgálat, MotiVÁCió Képzési Központ (11 pap, 2 állandó diakónus, 1 szerzetesnővér, 9 világi, abból 1 házaspár).

- *Gazdasági Tanács*. A gazdasági ügyekben a döntéseket a Gazdasági Tanács javaslatai alapján hozom meg, ahol a témákat, amelyeket megvitatnak, kidolgoznak és elem tárnak, a vagyongazdálkodó készíti elő, aki tagja ennek a testületnek. A Gazdasági Tanács közvetlen vezetője azonban – mintegy ellensúlyként – egy másik személy.

2.2. A közös küldetésünkért való felelősség megosztása

A Szentatya kívánsága, hogy az egyházmegye életének alakításába házasságokat és világiakat, nőket is vonjunk be. Ennek szellemében az egyházmegyének van egy spirituális: egy görög-katolikus paptestvér, mentálhigiénés szakember (kilencgyermekes édesapja). Számos pap, diakónus és világi munkatársunk van, akik mentálhigiénés végzettséggel rendelkeznek.

Titkárnőm van (világi munkatárs) és állandó diakónus püspöki szertartó (plusz egy állandó diakónus segítő). Az egyházmegye vagyongazdálkodója is állandó diakónus. A humánerőforrás-vezető és a kommunikációs vezető egy-egy női munkatárs.

A központi vezetőkkel (pasztorális helynök, spirituális, humán vezető, kommunikációs vezető, vagyongazdálkodó) külön-külön hetente egyeztetünk az aktuális feladatokról, ezen kívül minden vezetővel – beleértve a központi intézmények vezetőit is – havonta találkozunk egymás tájékoztatására, munkájának jobb megismerésére és a vezetői – vagy ha tetszik szinodális – tapasztalataink megosztására. Velük évente közös lelkigyakorlatot is tartunk.

2.3. Párbeszéd az egyházban és a társadalomban; ökumené

A váci lelkészekkel közösen gondolkodunk a városról, továbbá korábbi gödi tapasztalatomat hasznosíthattam a hittanbeíratással kapcsolatban. Gödön vállaltuk, hogy minden lelkész – felekezetétől függetlenül – mindegyik felekezeti hittanra felveszi a szülőktől a jelentkezési igényt, és nem csinálunk versenyt abból, kinek van több hittanosa. Ezen a szülők meglepődtek, de örömmel fogadták.

2.4. Önmagunk formálása a szinodalitásban

Ezért is hoztuk létre a *MotVÁCió Képzési Központot*. A motiváció közismert szó, amelyben benne van az egyházmegye központjának a neve: *Vác*. Ezzel azt akarjuk kifejezni, hogy a miénk. Tudomásom szerint a magyar katolikus egyházmegyékből mi vagyunk az elsők, akik egy ilyen speciális szolgálatot létrehoztunk.

Ennek az intézetnek három fő iránya van:

1. *Az első irány: egyházi képzés.* Ennek keretében az egyházmegye papjait, állandó diakónusait, hitoktatóit, vezető munkatársait,

iskolaigazgatóit és karitatív vagy szociális területen dolgozó munkatársait különféle belső egyházi képzések segítik.

2. *A második irány: mentálhigiénés képzés és támogatás.* A mentálhigiénés képzés és támogatás papok, állandó diakónusok, hitoktatók, pedagógusok, továbbá jegyes- és házaspárok, családok és egyedülálló személyek számára elérhető. Ez preventív szemléletű mentálhigiénés képzések és tanácsadás, amelyek célja a lelki egészség fejlesztése, támogatása. A központ további célja, hogy mentálhigiénés szakemberhálózatot építsen ki az egész egyházmegye területén, ezáltal mindenki számára a lakóhelye szerinti legközelebbi helyen tegye elérhetővé az egyes szolgáltatásokat.
3. *A harmadik irány: az ún. vidék- és vállalkozásfejlesztési terület.* Egyházi felelősségvállalásként a munka világában a MotVÁCió Képzési Központ vidékfejlesztési tréningeket is kínál. Ilyen képzések: aranykalászos gazda képzés, fakitermelő képzés, falusi vendéglátás tanfolyamok együttműködve a megújult állami képzési rendszerrel. Fiatal vállalkozókat céloz a *Vállalkozó leszek!* című kurzus; gyakorló vezetőknak szól és új módszerek elsajátítását segíti a motivációtréning.

2.5. Ünneplés

A közeljövőben ünnepeljük a Váci Egyházmegye alapításának 1000 éves évfordulóját. Ebből az alkalomból felújítjuk a székesegyházat, és építünk egy új, kőből készült, a II. Vatikáni Zsinat szerinti szembe miséző oltárt. Ezzel azt akarjuk kifejezni, hogy nekünk

Krisztus az első, mindennek ő a középpontja, és minden köréje épül.

Reméljük, hogy a közös ünnep az addig együtt megtett út gyümölcse is lesz, és megerősít bennünket abban, hogy csak egymásra odafigyelve, egymás értékeit, véleményét megbecsülve, közös örökségünket, de a nehézségeket, fájdalmakat is közösen hordozva tudjuk megélni a krisztusi közösséget. Az egység nemcsak az én személyes vágyam, hanem Krisztusé, amelyet végrendeletében hagyott ránk:

„Szent Atyám, tartsd meg őket a nevedben, akiket nekem adtál, hogy egyek legyenek, mint mi. [...] Amint te, Atyám bennem vagy s én benned, úgy legyenek ők is eggyé bennünk, hogy így elhiggye a világ, hogy te küldtél engem.” (Jn 17,11.21)

A Szentháromság-egy-Isten áldja meg a Szentatyát és tegye gyümölcstözvé szinodális gondolkodásunkat és utunkat!

Köszönöm a figyelmet!